

Meiä kylä Uuveelkirkool

Järmilä paremmin tunnettu Pusankylänä oli pieni parinkymmenen talon muodostama yhteisö suon ja metsien kainalossa pari kilometriä Rieskjärvestä kaakon suuntaan.

Kylä oli oikeastaan kolmiosainen. Pusansuon etelälaidalla korprien kätkössä oli Järmilä 1 rekisterinumerolla kirjoissa kulkeva 350 hehtarin tila Mustaruukki, jossa 1700-1800 lukujen vaihteessa oli Krausen lasitehdas. Muutama talo oli vielä ripoteltu Mesterjärvelle menevän tien varteen, mutta varsinainen kylän keskusta sijaitsi vaaramaisen Pusan mäen ympärillä, Pusan suon pohjoislaidalla. Tämä oli kirjoittajan lapsuusyhteisö. Se oli varsinainen lintukoto, suon ja metsien ympäröimä neljäntoista talon yhteisö. Näiden tilojen rekisterinnumero alkoi Järmilä 2: lla. Kärritiet sinne lähtivät Haapalasta Määttäsen Hermannin kohdalta ja toinen Kirstinälästä Päätilän kautta.

Ennen sotia nuo kylän aluella olevat tiet olivat aidattu molemmin puolin riukuaidoilla niin sanotuiksi kujasiksi karjan metsälaitumille ajamisen helpottamiseksi. Kylän laidoilla tien alkua sanottiin "kujasiisuuks".

Kylä oli todellinen lintukoto. Harvoin sinne vieras eksyi. Asukkaat olivat kuin samaa perhettä. Niin ilot kuin surutkin kannettiin yhdessä. Heikomminkin toimeentulevia autettiin kaikin tavoin ja erillaiset talkoot olivat paremminkin sääntö kuin poikkeus.

Vielä 1850 asti koko kylä olikin jaettu kuuteen yhtä suureen 1.32 vanhaa manttaalin tilaan. Näistä kolme oli Henrik Yllönpojan ja kolme Antti Yllönpojan jälkeläisten hallinnassa.

Oma kotimme Mäkelä rek. n:ro Järmilä 2/52 sijaisi sen Pusan mäen korkeimmalla kohdalla. Isäni oli kastettu Johannes Pusaksi mutta sanottiin ennen sotia Mäe Juhanaaks ja myöhemmin vaan Juhoksi. Äiti oli Kirstinälän tyttöjä, Mikkel ja Ulla Lempiäisen esikoinen. Hän kuoli 39 tammikuussa, säästyen evakkomatkan vaivoista.

Elämä tuolloin ennen sotia oli maanviljelyksellä toimeentulevassa kylässä rauhallista, mutta mitään koneita omistamattomilla tiloilla työ oli raskasta.

Kerronkin tässä heinäpäivästä Mäkelässä vuodelta 1938, jolloin viisivuotiaana juoksin vielä toisten perässä tyhjän tekijänä niin touko- kuin heinäpelloillakin.

Urho Juhonpoika Pusa

Sähköposti: urhopusa@suomi24.fi

Heinäpäivä Pusankylän Mäkelässä 1938

Kukko kiekui Mäkelän läävän nurkassa olevassa kanahäkissä avaten kuin parempikin laulaja ääntään. Ensimmäinen kiekaisu ei tosin aiheuttanut kuin jonkun kanan pienoisen heltan ravistelun.

Kanarouvat manailivat mielessään, -taas se siinä kukkoilee, antaisi meidän joskus nukkua rauhassa. Seuraava kiekaisu oli jo vaativampi. Pari kanaa nousi orrella oikoen puutuneita jalkojaan ja tuulettaen siipiään. Muutama lisäkiekaisu sai useimmat kanat hyppäämään maahan ja lampaat viereisessä karsinassa kahahtivat myös jaloilleen ruveten hamuamaan heiniä suihinsa nurkassa olevasta häkistä.

Lehmiparressakin syntyi liikehdintää. Lemmikki ja Heta nousta kopistelivat ylös melkein yksissä tuumin, alkaen myös betoniselta ruokintapöydältä keräämään illalla jääneitä heinärippeitä suihin. Sikalassa possukin oli herännyt ja koluutti ruokaruuhtaan aamuruuan toivossa.

Pienen mäen alla lehmusten takana naapurin kukko luuli nukkuneensa pommiin, kun se kuuli Mäkelän kukon pauhaavan jo täyttä kiekua. Se yhtyi kilpalaulantaan saadakseen oman talonsa muun karjan ja talonväen hereille alkamaan päivän toimintoja.

Todellisuudessa aamu oli hyvin varhainen. Mäkelän tuvan seinällä Esko, se oli käkikellon nimi, näytti vasta viiden kukahduksen aikaa. Tosin sen kukahdukset olivat loppuneet jo vuosia sitten, eikä kukaan ollut osannut sitä korjata.

Aurinko kuitenkin oli noussut jo aikoja sitten ja kukko eli sen mukaan. Läävässä kohina oli jo päivän odotusta. Tallista, joka oli navettarakennuksen takimmaisessa kulmassa, ei kuulunut mitään. Kukkokaan ei ollut vielä herännyt, kun isä Juhana oli hakenut Sirkku-hevosien kolmen aikoihin ja valjaat sen selkään heitettyään suunnistanut kohti niittypeltoja alkamaan heinäkaatoa.

Viiden jälkeen aukeni Mäkelän ovi toisen kerran sinä aamuna. Tyyne tuli porstuvasta kartanolle ihastellen aamun aueretta. Aurinko paistoi jo korkealta perunakuopan katon yläpuolelta ja linnut lauloivat. Käkikin kukkui suonreunan metsikössä ja Tyyne pysähtyi laskemaan kukuntojen määrää, vaikka työt käskivät kiirehtimään läävään. Suon kosteikoista nousi keveitä utupilviä ilman lämmitessä.

Naapurin ulko-ovikin narahti ja sen emäntä lähti kiireisin askelin maitoämpäri kädessään läävälleen. Tyynekin otti tuvan seinustalta telineestä ämpärit ja siivilän suunnistaen myös läävään.

Lehmien päät kääntyivät heti niiden kuullessa oven käyvän ja tutut askeleet. Aamun herkkupalaksi jokainen lehmä sai ämpäristä kauhaistun jauhoannoksen. Lampaiden määkiminen hiljeni niiden saatua häkkiinsä uuden heinäkuvon. Muutama kuorallinen jyviä sai viimeisetkin orrella laiskotelleet kanat hyppäämään maahan ja kukon komennellessa korjaamaan jyviä parempaan talteen. Sen jälkeen lypsyjakkara kolahti Lemmikin viereen ja ämpäri alkoi soida.

Irja oli talon toinen hameväen edustaja vaikka olikin vasta kaksitoista vuotias. Hänkin oli herännyt ja tuli Tyyneltä kysymään, voisiko hän auttaa jotenkin. Tyyne sanoi,

-Jos sie mänisit sisäle laittamaa tulen liittaa ja saijjuveen kiehumaa ja paa oikee reiluust vettä, et saahaa lämmi ves maitoastioihe pessuukii.

Äiti oli sairastunut sen ajan niin yleiseen keuhkotautiin ja oli parantolassa parhaillaankin. Tyyne, vaikka ei ollut kuin kahdenkymmenen vuoden tienoissa, oli tullut meille palvelukseen ja ottanut naisväen töistä täyden vastuun.

Keskikesän aikaan olivat kaikki lehmät yleensä maidossa, joten lypsäjän työ kesti hyvinkin yli puoli tuntia. Hän hyräili lauantaina iltamissa kuulemaansa uutta tanssisävelmää, muttei muistanut sen sanoja

Vihdoin hän oikaisi selkensä ja taputti Helkaa kaulalle. Loput maidosta siivilöitiin ja muuripadasta otetulla vedellä hän huuhteli siivilän possun ämpäriin. siihen tuli vielä keitettyjä perunoita ja kaurajauhoja ja edellisen päivän kurrimaitoa. Possun altaan koluutus loppui aamiaisen maiskutteluun.

Irja antoi sisälletullessaan meille kolmelle veljelleenkin hädön unten mailta.

Minullekin vaikutti viisivuotiaasta naperosta ollut kuin joukon jatkoksi työpäivänä. Nukuin äidin poissaollessa hänen paikallaan isän vieressä. Kamarista tupaan tullessani vanhemmat veljet istuivat vielä sänkyjensä reunoilla hiukset tuppuralla ja naamat mutrulla aikaisesta herätyksestä.

Raskaat maitoämpärit käsissään Tyyne tuli tupaan ja alkoi koota separaattoria. Veljienkin oli pakko vetää pöksyt jalkaansa, eikä kesäaikaan muita asusteita kaivattukaan.

Irja laittoi pöytään aamupalaa ja teki eväitä niitylle mukaan otettaviksi. Tyyne hoputti taas,

-Käy sie Ilmari kiertämään separaattorii, et mie pääsen auttamaan evähii teeoos. Mei pitäis kohta päästä lähtemään niityle, kello käyp jo seitsemättä ja issännä rupiaa koht siel oottelemmaa. Ja Unto mää sie laittamaa maitohuonee jäähytysastiaa kylmä ves ja käy hakemaas jäitä siihe, et saahaa kerma jäähtymää.

Ilmari tarttui separaattorin veiviin ja alkoi vääntää vauhtia masiinaan. Kierroksia piti olla tarpeeksi, ennekuin maitohana säiliön alla voitiin avata. Maito valui pienestä aukosta separaattorin kuulaksi sanottuun hirmuista vauhtia pyörivään osaan, jossa kerma erottui tullen omasta torvestaan astiaan ja kurrimaito toisesta ämpäriin.

Separoinnin jälkeen Tyyne pesi separaattorin ja maitoastiat. Irja kantoi ne kuivumaan ulos telineeseen. Kermakannu päätyi maitohuoneen jäähytysastiaan ja kurrimaito pantiin osa happanemaan porstuvan kaappiin ja osan saivat keväällä syntyneet vasikat jotka mekastivat karsinassaan.

Vihdoin päästiin sajjulle ja aamupalalle. Tyynen komennossa pyöri koko huusholli silloin, kun isäkin oli poissa. Meistä sisaruksista Untokin vasta lähestyi kuuttatoista ikävuottaan.

Pöydästä noustuaan Tyyne taas jonosi Untolle ja Ilmarille, -Mänkää työ pojat jo laskemaa lehmii irti ja ajamaa niitä laitumelle päi, myö panna evvää korrii ja tullaa peräst. No ei myö tultu peräst, kun kerittiin samaan sakkiin. Lehmät tulivat läävästä alkaen Lemmikin kellon kalkatuksen tahtiin kävellä kohti Simoahoa ja sieltä metsälaitumelle. Meillä heinäen menijöillä oli puoleen matkaan asti sama tie. Ensimmäisessä tienristeyksessä oli Rumpusen Annin mökki. Siitä käännettiin oikealle Simoahoon. Setä Villen talo vasemmalla puolen tietä oli kovin hiljaisen näköisenä. Saskalaisten talo oli myös tien vasemmalla, puolella ennen kuin tultiin Simo-ahon metsään, jonka pehmeään hiekkaiseen maahan muutama kyläläinen oli kaivanut perunakuoppansa.

Vähäisen matkan jälkeen niitylle käännettiin oikealle, jossa setä Villen ja Salulaisten niityt jo näkyivät. Ilmari jatkoi karjan kanssa suoraan Inoon saakka menevää tietä yhteismetsään asti, jossa Suursuon reunoilla oli mehevää ruohoa karjalle.

Kylässä oli jollakin tapaa isojako jäänyt kesken, koska Ville-sedän ja parin muun naapurin niityt olivat hyvin pieniä. Ville-setä siellä poikineen niitti viikatteilla heinä. Kylässä oli jokunen niin pienen tilan haltija, ettei hevosen pito kannattanut. Niin myös Ville-setä, joka hankki perheensä elannon kirvestyöllä.

Kapean Kennään metsätaipaleen läpäistyämme tulimme omille niityille, josta näkyi vasemmalla myös mummolaisten niitty.

Isä oli aloittanut heinäkaadon Sirkun vetämällä heinäkoneella suonreunan lautasaraimen luota. Siellä kasvoi luonnonheinää, joka kuivatettiin maassa kääntelemällä

ja ajettiin useimmiten samana päivänä latoon. Nähtyään tulijat isä ajoi Sirkun koneineen sarraimen varjoon ja riisui sen lepäämään. Samoin hän teki itsekin istuen ladon viereen nauttimaan aamupalaansa.

Tyyne kysyi ja totesi,

-On se hyvä heinä ilma, mut milt se niitto näyttää? Johon isä totesi,

-Hevone on olt toukotöihe jälkee nii pitkää joutavaan, et ei se meinaa jaksaa mittää.

Onha tää ilmakii kyl aika vari. Paarmatkii kiusajaat jo näi aikasee.

Haasteluille ei ollut aikaa. Viimeksi kaadetut heinät höyrysivät auringossa ja vahva kesän tuoksu nousi heinistä sekoittuen kevyen etelätuulen tuomiin suon moni-ilmeisiin tuoksuihin.

Ei siinä muuta kuin haravat käteen ja pöyhimään heinäluokoja karhoille kuivumisen jouduttamiseksi. Vaikka isä valitti hevosen jaksamista, oli hän sentään saanut melkoisen alan kaadettua, joten haravointia riitti.

Isä yritti vielä kaataa lisää heinää, mutta luopui kahdeksan jälkeen tuskaillen,

-Ei täst ennää mittää tuu, paarmat syövät koht hevosen. Koht se potkii konnee aisatkii poikki. Hän riisui Sirkun valjaista sarraimen varjoon ja haki viikatteen alkaen niittämään muutaman kiven ympärille koneelta pystyyn jääneitä heiniä.

Haravoitsijat saatuaan kertaalleen käännettyä ja pöyhittyä koko kaadetun heinäalan, alettiin taas koko työ alusta kääntäen karhon toinen puoli kuivumaan.

Puolen päivän tienoilla heinät jätettiin lekottavaan auringonpaisteeseen kuivumaan ja keräännuttiin ladon seinustalle luonaalle.

Voileivät siellä luontoäidin helmassa maistuivat vaikei mustan ruisleivän päällä ollutkaan muuta kuin voita. Lihaa ei edes suolalihaa saatu silloin ennen jääkaapin aikaa säilymään keskikesällä, joten leivälle ei juuri voin tai suolakalan lisäksi muuta löytynyt. Jamakka, se kurrimaidosta hapatettu, viileänä ojanpohjalla säilynyt piimä, oli sentään mainio kyytipoika ja juoma janoonkin.

Isä Juhana murkinaa lopetellessaan haasteli,

-Ku pysyis tuo ilma poutaan ni päästäis tännää hyvää alkuu. Heinä on hyväst kasvaant, et ens talveen ei niist ois puutetta. Senaikaiseksi Mäkelässä oli melko iso nautakarja, joka muutti talven aikana suuren määrän heiniä maidoksi ja pellon voimaksi.

Syömisen päälle olisi ollut niin mukava heittäytyä nurmelle hetken levolle, mutta isän varovaista epäilyä ilmojen säilymisestä poutaisena lisäsi Tyynen arvio,

-Kyl se tuo ilma on nii pistävä, et ei ois ihme vaik ukkone viel kolisiis.

Ilman kehoitusta noustiin jatkamaan työtä. Isä haki Sirkun kanssa Kennään ladosta heinäreen ja alkoi Unton kanssa ajaa kuivimpia heiniä sarraimen. Ilmari sai komennon sinne levittämään ja polkemaan heiniä. Nämä työt tehtiin aina iltapäivän kuumimpana aikana, jolloin varsinkin ladossa olijan hiki virtasi ja heinät pistelivät.

Tyyne ja Irja jatkoivat viimeksi kaadettujen heinien kääntelyä. Työtä jatkettiin enemmän kuin urakkavauhtia, kunnes kolmen tienoilla taannoiset epäilyt saivat vahvistusta. Suon takaa lähestyi taivaan peittävä musta pilvi ja salamoita näkyi pilvimassaa vasten. Isä sai kuorman tyhjäksi ja tuli toisten luo ja sanoi,

-Ei myö millää keritä saamaa kaikkii heinii lattoo ruvetaa vaa vetämää saattoloile, ettei iha kaik kastuis.

Saatto oli sellainen kuin pieni keko, jossa ainoastaan päällimmäiset heinät kastuivat. Haravat suihkivat melkein viimeisiä heiniä saatoille, kun ensimmäiset sadepisararat

putosivat heinäväen kuumille ihoille.

Isä lähti ajamaan Sirkkua rekineen Kennään latoon suojaan. Toiset heinäntekijät juoksivat lautasarraimeen sateen tullessa jo aaltona tuulen mukana.

Kaatamaton heinämaa näytti myrskyävältä järveltä sateen ja tuulen pieksäessä sitä voimalla. Minua pelotti aika lailla harvassa lautaladossa luonnonvoimien jyllätessä päällä. Toisten peloista en tiennyt, he kun ymmärsivät käyttää senkin hetken hyväkseen oikaisten lepäämään tuoksuville heinille.

Jonkun aikaa riehuttuaan ukkonen laantui. Oli helpottavaa, kun sen jyrinä ja salamointi loittoni mummolaisten niityn taakse. Oli selvää ettei heinille ollut sinä päivänä enää mitään tehtävissä, vaikka ilma näyttikin poutaantuvan.

Isä tuli ilman hevosta toisten luo sanomaan,

-Ei nuoita saattoloikaa kannata enää levittää kuivamaa, jos yöl kuitekii sattaa lissää. Lähetää kottii.

Niin otettiin eväskori mukaan ja lähdettiin hanhenmarssia kotiinpäin. Ilmari joutui Kennäänladosta ottamaan Sirkun mukaan.

Ville-sedän ja Salulaisten niityilläkin oli heinänteko aloitettu, mutta alat olivat pieniä käsityönä tehtäessä.

Metsälaitumen tienhaarassa Tyyne aprikoitsi isälle,

-Kello käyp vissii jo yli neljää, kannattaisiks ne lehmätkii hakkee jo kottii? Johon isä tokaisi

-No niihä se onkii, ei tarvitse tulla uuvestaa. Tavai pojat joku hakemaa lehmii. Unto kiirehti ottamaan Sirkun päitsistä kiinni ja sanoi Ilmarille,

-Tavai mää sie nuoremakseis hakemaa lehmii.

Nuoremman teki mieli väittää vastaan, mutta muisti varmaan kuinka ennen niissä väittelyissä oli käynyt. Isompi ja vanhempi jyräsi aina nuoremman. Mieleepä tuli, että on se hyvä, kun itse olen vielä niin pieni ettei minusta ollut vielä oikein kenenkään käskettäväksi.

Lähdin Ilmarin mukaan. Käveltiin niille main missä lehmät yleensä oleilivat tähän aikaan päivästä. Huhuiltiin välillä, Lemmikki se, Heta se, Helka se, mutta ei mitään havaintoa elikoista. Lemmikki vanhimpana kyllä vastasi jos kuuli kutsun. Ilmari epäili,

-Ku ei vaa se ukkone ois hätyyttäänt niitä karvakorvii oikee pitkäle korpee. Vähän matkan päästä huhuiltiin uudestaan ja nyt Lemmikin "muuuh" kuuluikin hyvin läheltä ja kellon kalkatus vahvisti asian. Sieltä lehmät saapuivatkin jonossa märät selät vielä höyryten. Jäin odottamaan Helkan tuloa ja rupesin kävelemään sen vierellä. Helka oli pienestä vasikasta asti ollut lemmikkini.

Vasikkana joko minä juoksin Helkan perässä tai Helka minun perässäni.

Edellisenä kesänä meitä oli ollut kolme kilpajuoksijaa. Keväällä otettu porsas juoksenteli enimmäkseen kartanolla vapaana. Se sai Helkasta kilpakumppanin silloin, kun sekin sai vapauden juoksennella missä mieli. Possu juoksi niitylle asti Helkan mukana ja vasikan maatessa porsas nukkui sen jalkojen välissä.

Tultiin taas kyläaukealle. Saskalaiset olivat aloittaneet heinänteon kylvöheinästä, joita oli laitettu seipäille suoriin riveihin kolmen saran verran. Ville-setä kyykki perunamaallaan tien vieressä.

-Ei täältä saa viel uusii potattii illalliseks, täytynöö tyytyy viel vellii, selitti hän

kiinnostuksensa perunamaata kohtaan. Setä oli jäänyt toisen kerran leskeksi kevätkesällä, joten hänen hurtti huumorinsa oli alamaissa

Karja jatkoi kulkuaan, ettei haasteluille jäänyt aikaa. Mäkelän riihen kohdalla jo nähtiin isän avaavan läävän katoksen ovia mitä kautta lehmät päsivät läävän. Sisäänmennessä jokainen lehmä olisi jostakin syystä tahtonut olla ensimmäinen, mutta Lemmikin sarvien heilahdus kertoi kuka vanhimpänä pääsi ensimmäisenä nauttimaan ruokintapöydällä odottavaa jauhoannosta. Paikkansa jokainen elikko tiesi niin tarkoin, ettei niissä ollut mitään hakemista. Isä jäi kiinnittämään elikoita kytkeysiin ja minä kipaisin sisälle katsomaan mitä oli odotettavissa illalliseksi.

Tuvassa Irja puhalteli vauhtia liittaan sytyttämäänsä tuleen ja ajatteli ääneen tarkoittaen asian separaattoria kokoavan Tyynenkin pohdittavaksi.

-Mitä ihmettä myö laitetaa illalliseksi, ain sama juttu? Perunavellii ei ainakaa. Siihe on kaik nii kyllästynneet. Tyne ehdotti,

-Paa vettä kastrullii kuumenemmaa ja katso onk siel kaapiis viel riisryynilöi, keitetää heinäpäivä kunniaaks oikee kunno velli. Irjakin ihastui ajatukseen, kun totesi pussissa olevan vielä kyseisiä ryynejä. Tyne sai separaattorin ja siivilän kasattua ja sanoi Irjalle,

-Mie mään lypsämää. Jää sie keittämää sitä vellii ja keitää kypseeks, mut älä polta pohjaa, huikkasi hän vielä mennessään ovesta siivilöineen ja ämpäreineen.

Vesi alkoi kiehua kattilassa ja Irja rupesi kahvikupilla mittaamaan siihen riisiä, kun isä tuli tupaan.

-Eik nyt oo mittää muuta kattilaa laittaa ku kallehii riisryynilöi, sanoi hän vastausta odottamatta. Irja ei puhunut mitään, vaan laskei vielä neljännen kupillisen ryynejä veteen, alkaen hämmentää kattilaa Tyynen varoitus mielessään.

Minua sisko kehoitti menemään vielä ulos,

-Riissvelli kestää kaua keittää, sanoi hän.

Kipaisin kartanolle jonne Unto oli laittanut Sirkun aitan vierelle syömään pehmeää ruohoa. Sirkkua hikinen päivä ja paarmojen puremat kutittivat, koska se laskeutui makuulle ja alkoi piehtaroida. Oli mukavaa katsoa, kun se kiepsahti moneen kertaan yli selkensä jalat kohti taivasta kunnes kohosi pystyyn ja ravisteli roskat selästään ja hirtahti tyytyväisenä.

Lähdin läävään katsomaan Tyynen lypsyhommia. Hän tulikin karjakeittiössä vastaan ja kaatoi maitoa siivilöitymään.

-Hyvä et tulit, miul onkii Helka seuraava lypsettävä. Se ku on siu lehmäis ni tuu koittamaa antaak se siule maitoo, yllytti hän.

-Annakii miun koittaa, innostuin itsekin.

Tyone laittoi lypsyjakkaran Helkan viereen ja kiiltävän sinkkiämpärin sen utareiden alle ja sanoi,

-Nyt senku vaa, ei sitä tarvitse ku vähä puristaa ja vettä veintä ni kyl se sielt tulloo. Minua kyllä vähän pelotti istua melkein Helkan alle, kun olin nähnyt jonkun lehmän potkivankin, varsinkin kun kärpäset kiusasivat.

Työnsin jakkaraa vähän kauemmaksi ja kurottauduin vetimiin, mutta vaikka kuinka yritin, niin ei maitoa tullut kuin jokin pisara. Lienevätkö voimat olleet liian vähäiset ja varsinkin taito puuttui.

Helka veti päänsä parresta ja katsoi minua melkein säälien.
Tyyne istui jakkaralle ja silloin ämpäri soi. Hän kehui Helkaa.

- Tää on näi nuoreks lehmääks nii helppo lypsää jot.

Odottelin Tyyneä katsellen kanojen touhua ja kävin kartanolta hakemassa tupon voikukan lehtiä. Minusta oli mukava katsella, kun lampaat repivät niitä käsistä.

Viimeinenkin lehmä tuli lypsettyä ja sitten oli taas possun vuoro.

Maituhuoneessa Tyyne antoi siivilän käteeni ja sanoi,

-Lähetää tuppaa.

Kissat Valo ja Mirri juoksivat jostain aitan takaa ruveten pyörimään ympärillämme.

-No missäs työ ootta olleet, ku että lypsyle kerinneet. Tulkaa nyt tuppaa ni saatta lämmintä maitoo, haasteli lypsäjä kissoille.

Tuvassa Irja laittoi lautasia pöydälle ja minun nimikkosavivatini. Tyyne laski maitoämpärit käsistään ja kurkisti vellikattilaan,

-Älä hyvä tyttö polta tätä ennää pohjaa ja paa vähä maitoo lissää. mie kaan tuoho kannuu tuoretta maitoo.

Seuraavaksi kissat saivat sitä lämmintä maitoa, yritettyään melkein puskemisellaan kaataa lypsäjän. Sitten hän kaatoi separaattorin säiliön maitoa täyteen ja tarttui itse veiviin vaikka talon kaikki miespuolisetkin olivat tuvassa joutilaina. Separatuurin hyrinä loppui vihdoon ja veivaaja sanoi Irjalle,

-Mie vien tuon kermakannun kylmää ni ruvetaa murkinalle.

-Takaisitullessaan hän sanoi

-Pojat huolehtiit sit syömise jälkee kylmää vettä ja jäitä kermale.

Lopultakin päästiin illallispöytään. Ruokaan ei koskettu, ennenkuin isä oli ristinyt kätensä ja lukenut ruokarukouksen. Vasta sen jälkeen Tyyne rupesi kauhomaan pöytään tuodusta kattilasta riisryynkaassuu lautasille. Minun savivatini sai tietysti odottaa sitäkin viimeiseksi. Ruokailu tapahtui aina hyvin hiljaisesti.

-Annat sie leipää tai voita tai muuta sellaista oli ainoa keskustelun aihe. Ruokailu lopetettiin aina yhtä aikaa. Kukaan ei noussut pöydästä ennen kuin kaikki olivat laskeneet lusikkansa ja hörpänneet viimeisenkin maitotipan.

Pöydästä noustuaan Unto kiirehti ovellepäin aikoen lähteä ulos. Isän

-Ootaha Unto, sai hänet pysähtymään ja katsomaan kysyvästi isään.

-No mitä, sanoi hän.

-Mie vaa aattelin ku huome aamuul ois kermakannu viemine Sipretille, et mänisit sie viemää sen, jos on poutaa, ni mie pääsisin taas aikannaa kaatamaa heinää?

Näki heti, että ehdotus oli Unton mieleen.

-Kylhä mie, tuli nopeasti. Mikä olikaan mukavampaa kuin arkipäivänä lähteä polkupyörällä ajelemaan naapurikylille. Irja kantoi lautasia pöydästä ja sanoi melkein hätäisesti.

- Niiku kaupalekkii ois asjaa, suolaa o ennää hyvi vähä, hiivaa ei oo ensikää vehnäse tekkoo ja riisryynitkii männiit melkee kaik, sanoi hän vähän hiljaisemmin, vilkaisten samalla isään päin.

-No katso sellaset mitä saap Vesterise kaupast ni käyp sama tien. Pellole on sen verra kiirettä, et muihi kauppoloi ei passaa lähtee päivää kuluttammaa. Isä oli hyvin tarkka, joku olisi sanonut nuuka ostosten suhteen. Hänellä oli kuitenkin vielä muistissaan

20 luvun pula ajat, jolta ajalta oli jäänyt mieleen terve säästäväisyys, vaikei 30 luvun lopulla ollutkaan puutetta juuri mistään.

Tyyne varusti itsensä tiskipöydän viereen ja sanoi Irjalle,

-Mie tiskaan ens nuo separaattorin ja maitoastiat. Kanna sie ne telineeseen kuivamaa ja jos jaksat, niin saat kuivata muutkii astiat. Näki hyvin, että työnjako sopi siskolle, mutta hän sanoi kuitenkin,

-Oisiha miekii saant tiskata.

Sovussa työ kuitenkin hoidettiin samalla rupertellen tyttöjen asioita, jotka eivät minua kiinnostaneet. Isä lähti ulos jokailtaiselle lääväntarkastuskierrokselleen ja minä läksin perästä katsomaan näkyisikö naapurin poikia ulkona. Siellä oltiin vielä varmaan illallisella, kun ulkona ei ollut ketään. Unto oli hypännyt polkupyörän selkään ja lasketellut johonkin alakylälle kavereita katsomaan.

Isä tuli läävästä ja vei sirkun talliin. Kartanolla elämä alkoi varustautua yötä varten. Hyvin harva lintu enää kokeili laulunlahjojaan ja, jokunen pääskynen teki vielä lentonäytöksiä pyydystäessään tyynessä illassa hyönteisiä.

Isä tuli tallista, kävi seisomassa hetken sen nurkalla ja sisälle mennessään sanoi,

-Eik lähetä nukkumaa, aamuul pitäis lähtee aikasee heinäle.

Minullekaan ei ehdotus ollut vastenmielinen.